Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVI. Ч. 226. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. ЧЕТВЕР, 4-го ЖОВТНЯ 1979 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK. THURSDAY, OCTOBER 4, 1979 No. 226. VOL. LXXXVI.

КОЛИШНІ УКРАЇНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ В'ЯЗНІ ЗВІТУЮТЬ ПРО САХАРОВСЬКІ СВІДЧЕННЯ У ВАШІНҐТОНІ ТА ПРО ТРАГІЧНУ СИТУАЦІЮ В УКРАЇНІ

Ню Йорк, Н. Й. (в.д.). — У неділю, 30-го вересня ц. р., понад 350 осіб зібралося в Українському Народному Домі в Ню Йорку, щоб заслухати звітів шістьох колишніх українських політичних в'язнів про третій з черги Міжнародний Трибунал Сахарова, який проходив у Вашінґтоні в днях 26-29 вересня ц. р., як теж про трагічне положення українського народу під комуністичною диктатурою Москви.

Це успішне віче влаштував Комітет Оборони Радянських Політичних В'язнів, представники якого проводили цілою імпрезою: предсідником зборів був Тарас Ліщинський, а Віра Качмарська виголосила слово про працю Комітету.

Відтак Роман Купчинський, голова Комітету, у своєму вступному слові подав історію Міжнародних Трибуналів Сахарова, з яких перший відбувся в 1975 р. в Копенгагені, Данія, другий в 1977 в Римі, а третій у Вашінгтоні.

Однією з найважливіших точок під час останніх Сахаровських свідчень — це понадпрограмова заява генерала Петра Григоренка, яку він виголосив в імені Закордонного Представництва Української Гельсінської групи в Києві, про національне питання в Совєтському Союзі і його протест, що це питання не було включене в програму цьогорічних Сахаровських свідчень, — заявив Р. Купчинський. Він також сказав, що українська група на свідченнях у Вашінгтоні була добре підготована та обширно інформувала про українських політичних в'язнів та їхнє тяжке положення у концтаборах і в'язницях. П. Купчинський також сказав, що Ремзі Кларк колишній генеральний прокуратор ЗСА, та Роберт Вайнберг, знаний адвокат, виступали в обороні Миколи Руденка та Левка Лук'яненка на тих свідченнях.

Звіти учасників Трибуналу

Тоді промовляв генерал Григоренко, який на вступі ствердив, що ціллю Москви є винищити всі Гельсінкські групи в СССР, а саме російську, українську, литовську, вірменську і грузинську. Найбільше потерпіла Українська Гельсінська група, в якій з одинадцятьох членів-основників шістьох засуджено на довгі речинці ув'язнення і заслання, двох „видворено" за кордон, а тільки три покищо перебуває „на волі". Одначе Українську групу стало доповняють нові члени, але і їх арештує КҐБ, робить безнастанні обшуки, тероризує їхні родини тощо.

Ген. Григоренко критикував програму третього

(Продовження на ст. 4-ій)

ПАПА ІВАН ПАВЛО II ВИДВИГАЄ ПРАВА ЛЮДИНИ, ЗАКЛИКАЄ ДО МИРУ, ДУХОВОГО ВІДРОДЖЕННЯ І ДОПОМОГИ БІДНІШИМ

Ню Йорк. — Як вже інформовано Вселенський Архиєрей Папа Іван Павло II прибув до Ню Йорку у вівторок, 2-го жовтня, на летовище Ля Гвардія, де його з усіма почестями вітали церковні і світські діячі на чолі з кардиналом Теренсом Куком і генеральним секретарем Об'єднаних Націй д-ром Куртом Вальдгаймом, а також нюйоркським і нюджерзьким губернаторами Гю Кері і Бренденом Бирном, посадником цього міста-велетня Едвардом Качем та іншими високими урядовцями стейтових і міської управ та Об'єднаних Націй.

На летовищі, а також по дорозі до ОН, Папу Івана Павла II вітали тисячні маси народу, в тому числі велика кількість представників етнічних груп, зокрема еспанців, поляків, українців, литовців і інших. Багато осіб прибули на летовище і біля шляхів проїзду Папи ще попереднього дня, щоб запевнити собі вигідне місце, з якого вони могли б спостерігати Вселенського Архиєрея.

Після прибуття до Головної Квартири ОН, Папа спершу відбув коротку розмову з Вальдгаймом, стрінувся з членами Ради Безпеки ОН, а в годині 12:10 по полудні виголосив одногодинну промову на Генеральній Асамблеї, заторкуючи такі важливі справи, як права людини у цілому світі, самовизначення для всіх народів без огляду на їхню расу, віровизнання тощо, наголошуючи розв'язку палестинської проблеми, без якої на думку Папи, не можна буде успішно полагодити спірні справи на Близькому Сході. Папа Іван Павло II також закликав представників держав ОН, щоб вони доклали максимум зусиль для усунення існуючої несправедливости у світі, зокрема справедливого розподілу матеріяльних дібр, бо без справедливости не буде миру, — заявив Папа, який піддав гострій критиці форму матеріялізму, практикований багатьма державами світу. Він просив народи світу шанувати підставові права людини, що їх під сучасну пору порушують багато режимів, які уважають, що питання людських прав — це їхня внутрішня справа.

Для характеристики брутальности, яка панувала й далі панує у світі, Папа навів приклади з його недавніх відвідин Польщі, де він мав нагоду побувати у місцях масового нищення людей нацистами, зокрема в Авшвіці; згадав також про існування концентраційних таборів, застосування моральних і фізичних тортур, що їх переводять під різними претекстами, пригадував високим представникам ОН про Універсальну Декларацію Прав Людини, прийняту цією міжнародною організацією ще на початку свого існування і солідаризувався зі словами Папи Павла VI, який також на форумі ОН закликав, щоб „не було більше війни", наголошував справу миру.

Заторкуючи справу Міжнародного Року Дитини, що його проголосили ОН, Папа запитував цей високий форум, чи всі подають помічну руку дітям і висловив надію, що ОН буде завжди заступатися за мир і справедливість в усіх частинах світу, закликаючи зокрема до редукції атомової зброї...

Перед промовою Папу Івана Павла II вітав президент Генеральної Асамблеї Салім Ахмед Салім з Танзанії, а також генеральний секретар Курт Вальдгайм.

Після офіційної промови Святіший Отець стрінувся ще коротко з представниками громадських неурядових міжнародних організацій, акредитованих при ОН, які являються немов би зв'язковими поміж Об'єднаними Націями і суспільством. Він також виголосив коротке слово до представників засобів масової інформації, звертаючи увагу, що вони є носіями ідей створених спільнотою і проводами держав. Просив їх, щоб ширили правду, бо правда непереможна. Також дякував їм, що вони присвятили

Папа Іван Павло II перед Понтифікальною Службою Божою на стадіоні Єнкі в Ню Йорку.

так багато часу, інформуючи про його поїздку до Ірляндії і З'єднаних Стейтів Америки. Вселенський Архиєрей в ОН теж вітав дітей з різних країн світу.

По полудні цього ж дня Папа побував ще у катедрі св. Патрика при 5-ій евеню, де його знову вітали зібрані там тисячні маси народу, які не розходилися навіть й після того, як Святіший Отець залишив катедру, бо надіялися, що побачать його, як він їхатиме до Гарлему, негритянської частини Ню Йорку. Між іншим, в 2:45 на сходах катедри св. Патрика виступив Ансамбль Бандуристів Школи Кобзарського Мистецтва в Ню Йорку під керівництвом Володимира Юркевича і з участю вокальної солістки Ляриси Магун-Гурин. Виступи бандуристів і солістки маси народу вітали бурхливими оплесками. У передвечірніх годинах папська моторкада виїхала в сторону Гарлему, щоб відвідати там, — на рекомендацію кардинала Т. Кука, як пізніше заявив сам Папа, — тамошню парафію св. Чар-

(Продовження на ст. 4-ій)

„ЗБЛИЖАЄТЬСЯ ЧАС, КОЛИ ТАКИХ ЯК ВИ БУДУТЬ СТАВИТИ ПІД СТІНКУ" — ПОГРОЖУЮТЬ КИЇВСЬКІ КҐБ-ІСТИ

Ню Йорк. (Пресова Служба ЗП УГВР). — Наспіли вісті, що 30 і 31 серпня ц.р. в Україні пройшла хвиля обшуків і репресій. Серед інших зроблено обшук в Умані у 84-річної Надії Суровцової, побіч якої проживає колишній політв'язень Галина Дидик, а в Києві у сина покійного Гелія Снєгірьова, Вадима. У нього зробили обшук під приводом якогось „вламу" до кромниці.

Продовжується теж тиск на тих, які бажають еміґрувати зі Совєтського Союзу. У вересні ц.р. у самвидаві появився лист Григорія Токаюка до Брежнєва. Токаюкові в липні ц.р. знову відмовили у виїзній візі. Він українець, 1946 року народження, за професією перекладач, свого часу перебував у Парижі при Юнеско на урядовому відрядженні.

Подаємо повний текст листа Г. Токаюка:

„Голові Президії Верховної Ради СССР, Генеральному секретареві КПРС тов. Брежнєву П. І.

Копія: Генеральному прокуророві СРСР тов. Руденкові від Токаюка Григорія Олександровича, проживаючого в м. Києві, вул. Кіото 15, кв. 36.

Товаришу Генеральний секретарю!

Я не буду називати цього листа ні скаргою, ні протестом, ні чимсь іншим. Я тільки доводжу до Вашого відома наступні дії КҐБ супроти мене і прошу Вас, щоб співробітник апарату ЦК, якому буде доручено розглянути мого листа, не відіслав його попросту в нижчу інстанцію (в даному випадку до КҐБ), а вжив своїх впливів і влади для забезпечення мене від подібних дій та допоміг мені здійснити моє бажання виїхати до Ізраїлю, про що я клопочуся від грудня 1977 року.

Ось як виглядає моя справа.

27 червня 1979 року, по 6 місяцях очікування, мене викликали до київської ОВІР у справі мого виїзду на постійне замешкання в Ізраїлі.

І справа зовсім не у виклику до ОВІР-у міста Києва, куди я прибув на означений час, не в тому, що мене там прийняли не робітники цієї організації, а чотири співробітники КҐБ (так вони представилися), справа в тому як вони мені офіційно відповіли і в засобах, яких вони вживали.

Розмову запропонували провадити „на лоні природи", і тому заправадили мене до одного з парків міста Києва.

Потім, зазначивши, що підстав на виїзд у мене немає, співробітники КҐБ сказали, що коли б я згодився одружитися фіктивно з од-

(Продовження на ст. 4-ій)

Відбудеться сесія української літератури на З'їзді Американської Асоціяції Слов'янських Студій

Ню Гейвен, Кон. (с.ф.). — Тут, у Шеретон-Парк Плаза готелі, в днях 10-13 жовтня ц. р. відбудеться одинадцятий річний З'їзд Американської Асоціяції для Розвитку Слов'янських Студій. На цьому З'їзді передбачається декілька тисяч учасників: професорів американських і канадських університетів, коледжів, інститутів та інших спеціялістів у слов'янських і східноевропейських ділянках.

На цьому З'їзді окрема сесія буде присвячена українській літературі під назвою „Літературні зв'язки західних слов'ян з Україною", організатором і предсідником якої є д-р Дмитро Штогрин, професор Іллінойського університету в Урбана-Шампейн. На сесії будуть прочитані такі доповіді: „Владислав Оркан і Богдан Лепкий" — д-р Євген Кук, професор університету в Толідо; „Ежи Енджеєвіч і його повість про Тараса Шевченка (Українські ночі, або родовід генія)" — д-р Марія Овчаренко, професор Східньо-Іллінойського університету; „Йозеф Абрам — перший перекладач творів Тараса Шевченка на словінську мову" — д-р Микола Степаненко, професор Централь-Мічіганського університету; „Празька група українських поетів і літературознавців" — д-р Дмитро Штогрин. Коментаторами вищезазначених доповідей будуть: д-р Ярослав Рудницький, професор Оттавського університету, д-р Алекс Курчаба, професор Іллінойського університету в Чікаґо-Сіркел і д-р Курт Кляйн, професор Іллінойського університету в Урбана-Шампейн.

Сесія Української літератури відбудеться в згаданому готелі (заля: „Діректор Суіт 1821") в середу, 10-го жовтня, в годинах 7:00-9:30 вечора. Ця сесія відкрита для загальної публіки, тобто всі зацікавлені особи, зокрема з Ню Гейвену та околиць, можуть бути на сесії української літератури.

На цьому ж З'їзді Наукове Товариство ім. Шевченка влаштовує свою окрему сесію, докладні відомості будуть подані пізніше.

У кінці цього тижня відбудеться XVII З'їзд Організації Оборони Лемківщини

Ню Йорк, Н. Й. — У кінці цього тижня, 6-го і 7-го жовтня, тут у великій залі ОУВФ при 136 2-га евеню відбудеться XVII з черги делегатський З'їзд Організації Оборони Лемківщини (ООЛ). Реєстрація делегатів і гостей відбуватиметься від год. 10 до 11 рано. Відкриття З'їзду передбачене на год. 11-ту перед полуднем.

У суботу, о год. 6-ій вечора у великій залі Українського Народного Дому 140 2-га евеню відбудеться бенкет з відповідною діловою і мистецькою програмою. Святочну доповідь на бенкеті виголосить д-р Асколд Лозинський. У мистецькій частині виступ хору „Жайворонки" при О СУМ-А в Ню Йорку під диригентурою проф. Л. Стругацького і акомпаняменті Соні Шерег, сольоспів Ліди Гвозди тощо. Після вечері о год. 9-ій вечора — лемківська забава, грає оркестра „Журавлі".

Організатори З'їзду запрошують до участи у з'їзді, бенкеті і забаві усе українське громадянство.

Під час Понтифікальної Богослужби на стадіоні Єнкі А. Метіль відмовив молитву українською мовою

Ню Йорк, Н. Й. — У вівторок, 2-го жовтня, коли тут на спортовому стадіоні Єнкі, під час своїх відвідин ЗСА Папа Іван Павло II відправив урочисту Понтифікальну Богослужбу, поміж вісьмома особами, які відмовили молитву не англійською мовою, по-українськи молився 20-річний Андрій Метіль, студент ділянки масової інформації у Фордгамському університеті.

Андрій Метіль

„Ще помолимось за тих, що переставились від нас, зокрема за тих, що трудилися за мир між народами світу. Нехай мають життя вічне", — сказав Андрій Метіль.

У розмові з редактором щоденника „Свободи" Андрій Метіль пояснив, що слова молитви написали ці особи, які зорганізували цю Понтифікальну Богослужбу і її включено в Молитву Вірних. Англійський текст на українську мову перекладали священики Стемфордської Епархії Української Католицької Церкви — і один з них доручив йому прорецитувати слова цієї молитви під час цієї історичної Богослужби.

Андрій Метіль, молодий семінарист із Стемфордської Епархії, і колишній мешканець Боффало, Н. Й., який останньо є на відпустці зі Семінарії св. Йосафата в Римі, був одним з перших, якого запричащав Папа. На запит, яке було в нього переживання, коли його запричащав сам Святіший Отець, він відповів, що для нього було більш важливим, що він прийняв Христове тіло, чим те з чиїх рук він прийняв св. Причастя".

Андрій Метіль, син Ігната і Еріки Метілів належить до Пласту і проводить тижневою українською радіогодиною, передаваною на радіостанції WFUV-FM Фордгамського університету в середи о год. 7-ій вечора.

Сьогодні А. Метіль замешкує в Бронксі і незабаром перебере на себе обов'язки дяка в українській католицькій церкві св. Духа в Брукліні.

ПАНАМСЬКИЙ КАНАЛ ПЕРЕДАНО ПІД СУВЕРЕННІСТЬ ПАНАМИ

Панама. — У понеділок 1 жовтня, відбулася біля Панамського каналу церемонія офіційної передачі каналу й цілої його зони під суверенність Панамської республіки. Її президент Арістідес Ройо виголосив промову, в якій між іншим заявив, що „панамців не будуть вже більше судити на їхній території за чужинецькими законами" і „не буде більше держави в державі".

Панамська зона охоплює — разом із самим каналом — 533 кв. миль. За американсько-панамським договором — остаточно всі суверенні права будуть передані Панамській республіці щойно у 2000 році. В останніх 76 роках той обшир стояв під американською адміністрацією. У згаданому договорі застережено Америці право й обов'язок боронити збройними силами Панамський канал, якщо йому загрозила б чужинецька агресія. Панамський президент Ройо промовляв у примирливому тоні, стверджуючи, що „пошана, братерство і оборонна безпека" пов'язують Панамську республіку й ЗСА.

Головою американської делегації був віцепрезидент Волтер Мондейл. На ту церемонію прибув також президент Мехіко Хозе Льопез Портільйо.

Секретар оборони ЗСА поїде до Китаю

Вашінгтон. — Гарольд Бровн, секретар оборони в уряді президента Джіммі Картера, поїде в кінці цього або на початку наступного року до Китайської Народної Республіки і переведе там наради з високими військовиками. Про поїздку Бровна повідомили кореспондентів офіційні чинники Білого Дому в понеділок, 1-го жовтня ц. р.

Візита секретаря оборони ЗСА, яка може викликати реакцію Совєтського Союзу, буде першою офіційною візитою високого американського представника, який має рішальний голос у справах зброї і оборони. У 1975 р. Джеймс Р. Шлесінджер, тодішній секретар оборони в уряді президента Джеральда Форда, відвідував Китай як приватний громадянин і не відбував офіційних зустрічей з китайськими штабовими старшинами.

Східня Німеччина плянує проголосити широку амнестію

Східній Берлін. — Пресові агентства інформують, що уряд комуністичної Східньої Німеччини плянує з нагоди 30-річчя існування Німецької Демократичної Республіки проголосити широку амнестію для сотень, а може й тисяч кримінальних і політичних в'язнів, які сидять у численних східньонімецьких в'язницях і концтаборах. Повідомлення про заплановану амнестію передало офіційне східньонімецьке пресове агентство АДН, не подаючи ближчих даних про форми цієї акції, ані про число в'язнів, які евентуально скористали б з цієї амнестії.

Згідно з інформацією Міжнародної Амнестії, головна квартира якої знаходиться в Лондоні, Велика Британія, і яка займається обороною політичних в'язнів у цілому світі, інформує, що приблизно 4,000 осіб перебувають сьогодні у в'язницях Східньої Німеччини за політичні „проступки", багато з яких намагалися нелегально покинути країну.

Декрет про амнестію проголосив лідер східньонімецьких комуністів і голова держави Ерiх Гонекер, кажучи, що деякі категорії в'язнів не зможуть скористати з амнестії і тому не будуть звільнені. До цієї категорії в'язнів належать особи, засуджені за злочини доконані під час панування Гітлера, воєнні злочинці, кримінально-вбивці, військові шпигуни тощо. У повідомленні Гонекера також говориться, що багатьом особам, засудженим на кару смерти, термін буде замінений на 15 років ув'язнення.

Звільнення на підставі амнестії розпічнеться 10-го жовтня і триватиме до 14-го грудня. Сім років тому комуністичний режим Східньої Німеччини на підставі подібної амнестії звільнив з ув'язнення кілька тисяч політичних і кримінальних в'язнів і дозволив тим, які бажали виїхати на Захід, покинути країну.

Речник Міжнародної Амнестії заявив, що правдоподібно звільненим буде також 47-річний письменник Рудольф Баро, який відбуває 8-річне ув'язнення за те, що опублікував на Заході книжку з критикою політики східньонімецького режиму. Як відомо, на підставі нового закону кримінальним злочином вважається, якщо хтось вдержує зв'язки з особами на Заході, або пересилає туди свої рукописи для публікації. Поки що не відомо скільки осіб досі ув'язнено на підставі цього не існуючого ніде на Заході закону, який дуже підірвав престиж комуністичного режиму у Східній Німеччині.

Відновлюють розпис Софійського собору в Києві

Тбілісі. — Київська газета „Культура і Життя" повідомляє, що з допомогою ультрафіолетових, інфрачервоних і рентгенівських променів вдається співробітникам музею мистецтв в Грузії відреставрувати розпис Софійського собору XI сторіччя.

Цю методу застосовувано вже раніше, примінюючи її у відновленні різних написів та фресків у манастирях. Першою історичною пам'яткою, що її досліди ли спеціялісти лябораторії в Грузії за допомогою цих невидимих променів — був Атенський собор, де розшифровано кілька цікавих написів. У храмі Удагно проміння виявило іконографічний розпис XI сторіччя, прихований під пізнішим розписом XII сторіччя. Це дало змогу з'ясувати деякі спірні питання старогрузинського мистецтва, зокрема ті, що стосуються процесів розвою національної іконографії, — пише газета. Цими дослідами зацікавилися закордонні фахівці Риму, Парижа. Відня, — інформує газета „Культура і Життя".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Є чи нема загрози?

Промова президента Джіммі Картера, — виголошена в понеділок, 1 жовтня ц. р., у Білому Домі й передана через телебачення і радіо, — у справі совєтського війська на Кубі мусіла розчарувати всіх тих, які тямили те, що ще дуже недавно говорив про цю справу сам президент Картер: що для нього „несприйнятливе збереження статусу кво". Іншими словами — що він, президент Картер, не погодиться на те, щоби на Кубі залишилася совєтська бригада із своїм узброєнням як частина совєтської суходільної армії. Тим часом — вся промова Президента була по суті ніби потверджуванням того, що про те совєтське військо на Кубі говорили Анатолій Добринін і Андрей Громико, а саме, що це, мовляв тільки 2-3 тисячі вояків, які вишколюють кубинське військо та не становлять для Америки ніякої справжньої загрози. Водночас, найбільший наголос Президента у тій промові був на конечності ратифікувати американсько-совєтський договір про обмеження стратегічної атомової зброї, відомий як САЛТ II.

Слухачі тієї президентської промови мусіли бути розчарованими, бо Президент мовчанкою поминув факт, що в цій справі був заторкнений престиж З'єднаних Стейтів. Дивувало, що чейже сам Президент признав, що перебування совєтського війська на Кубі — це „виклик" на адресу Америки. Ствердження було правильне, але не було належної відповіді на той виклик. Залишаючи совєтську бригаду на Кубі — З'єднані Стейти устами свого найвищого державного представника немов признали правду Москві і ще раз ствердили власну слабість. Промова президента Картера — це була чергова перемога совєтського імперіялістичного гону, який створив із Куби під самим боком ЗСА свого сателіта, свою мілітарну й економічну базу, яку зберігається вже не тільки совєтськими грішми і доставами зброї, але й безпосередньо совєтським військом. І коли президент Картер ставив точку над „і", що, мовляв, справа тієї совєтської бригади на Кубі не повенна спричиняти повороту до „холодної війни" та що вона не повинна перешкоджувати ратифікації САЛТ II — то це власне те, чого прагнула Москва.

Очевидно, трудно було примирити принципове бажання зберегти детант в його теперішній формі і поставитись гостро в справі совєтського війська на Кубі. Алеж сам Президент перечив собі: бо коли він вказував на американські збройні сили, які ніби є найпершими у світі, то заторкнув найсутнішу проблему: чи совєтський агресивний імперіялізм є чи не є загрозою для Америки?! І коли з промови Президента виходить, що такої загрози нема, то Президент помиляється, як помиляються всі ті його дорадники, що вплинули саме на такий, а не інший, підхід Президента до цієї справи.

Американські коментатори заздалегідь висловлювали думку, що та згори широко розреклямована промова Президента матиме вплив на його шанси у президентських виборах у наступному році. Якщо пов'язувати ці дві справи — що є річчю дискусійною — то Президент зробив тут також помилку: бо широкий американський загал наставлений „направо", а не „наліво" — так виявляють опити, що їх переводять газети і професійні опитові бюра. І коли президентові Картерові закидали, що він непослідовний у своїх словах і діях, що він хиткий і нерішучий, то та понеділкова промова потвердили ті закиди. Правда, Президент заповів, що він в найближчих тижнях скріпить американський ґарнізон на американській базі Ґвантанамо на Кубі, але теж тільки тимчасово, і загрозив Кубі, що її експорт революції до будь-котрої еспаномовної країни в Центральній Америці зустрінеться із спротивом Америки. Але факт залишається фактом, що збережено „статус кво" совєтського війська на Кубі.

Заява голови сенатської Комісії закордонних справ Франка Чирча, що „приємно було почути від Совєтів, що їх військо на Кубі не загрожує Америці, але цього запевнення замало", — та заява сенатора Чирча, демократа, мабуть, віддзеркалює настрої більшости законодавців. Треба виждати, яку реакцію ширших кіл американського суспільства виявлять преса й опити. Українські громадяни, на жаль, прикро розчаровані.

Михайло Кушнір

ДО ПРОБЛЕМИ ВІДРОДЖЕННЯ ІСЛЯМУ НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ

[1]

Близький Схід є одною з ключових полос земської кулі, де перехрещуються великі комунікаційні шляхи, як морські, так і сухопутні та повітряні. В сучасній розгрі між СССР і державами Заходу — ця полоса є ареною великої гри, скорше замаскованої, але все ж таки сповненої драматичного напруження, бо ставка в цій грі йде за володіння світом.

Цього роду гра на шахівниці Близького Сходу не є зовсім чимсь новим. Великодержави завжди змагались до заволодіння цим тереном, послуговуючись при цьому не тільки хитрістю і підступом, але теж, — коли цього вимагали інтереси, а світова політична ситуація на це дозволяла — вжиттям брутальної сили.

Новим елементом у тій грі є факт, що в ній беруть тепер чимраз активнішу участь народи, що замешкують в цьому просторі: араби, перси, турки, курди й інші, що були досі не підметом, а виключно предметом східньої політики. Ці народи й племена на протязі довгих століть жили відсталими, неначе на марґінесі цивілізованого світу, але тепер вони вийшли на шлях відродження й домагаються для себе права до вільного культурного й політичного розвитку, а також права користуватись своїми природними багатствами. Відродження цих народів — це не штучне явище, монтоване такою чи іншою великодержавою в цілі розгри на політичній арені але самобутнє, хоча загальні політичні, господатські та культурні умовини в цілому світі мають на них великий вплив.

* * *

Близький Схід є певною геополітичною цілістю, як перехідний терен між Европою й Східньою Азією. Але його не треба вважати якоюсь окремою, замкненою в собі, культурною одиницею, він бо є тільки частиною розлогого терену, на якому живуть мусулманські народи й племена, є частиною цього, що загально називаємо „світом ісляму". Те, що діється на Близькому Сході,оце пробудження тамошніх народів і їх відроджений рух, спостерігаємо також і в інших мусулманських країнах від Атлантійського океану аж до островів Індонезії.

Світ ісляму це досить сильний бльок країн, що обіймають в Африці: Марокко, Альжирію, Туніс, Сагару, більшу частину Судану й Нігерію, Лівію Єгипет та значну полосу східньої Африки; в Азії: цілий Арабський півострів, Туреччину, Іран, Афганістан, Пакістан, Індонезію, поважну частину азійської Росії, а врешті китайський Туркестан. Також у корінному Китаї живе кілька мільйонів мусулман. В Європі маємо два мусулманські віроісповідні острови, а саме: Альбанію і Боснію, поза окрайцем европейської Туреччини. Тяжко докладно устійнити число мусулман у світі. Правдоподібно є їх коло 450 мільйонів, отже дуже поважне число, з яким треба рахуватися тим більше, що населення багатьох ісламських країн швидко росте.

* * *

Мусулманські країни віддавна перестали бути відлеглою глушиною, вглиб якої заблукались тільки сміливі подорожники. Вони є тепер тільки частиною цього „одного світу", в якому кожна більша подія, що виникає в одному пункті відбивається гомінким відгомоном в інших. Тому, щоб зрозуміти політичні події, що розгортаються перед нашими очима, не можна забути про країни ісляму та перейти до денного порядку над тим, що там діється. Але щоб зрозуміти світ ісляму й належно оцінити ролю мусулманських народів, треба покинути пересуди й відкинути багато перестарілих, а деколи сильно закорінених понять, які перешкоджають нам бачити речі ясно й у властивому світлі. Це ж значить, очевидно, що треба безкритично приймати те, що нам суґерують самі мусулмани, що є під впливом традиційних поглядів і пересудів. Це значить, тільки, що мусимо дивитися на іслям і його визнавців без упереджень — ані за, ані проти. А це справа не легка.

Світ ісляму є щільним бльоком, що обіймає великі території двох континентів і частинки третього. Та в куди більшій мірі світ ісляму є — культурною цінністю. Це виникає з характеру мусулманської релігії, яка обіймає цілу незвичайно складну, хоча не завжди логічно конструйовану, систему життьової філософії, а також звичаїв та обичаїв щоденного життя. Іслям — як кажуть англійці — це не тільки релігія, але це теж спосіб життя.

Очевидно, що цю моно світу ісляму не треба розуміти, як щось абсолютне й неподільне.

[Продовження буде]

Ольга Кузьмович

А МОЖЕ Б ТАКИ ЩОСЬ КОНКРЕТНОГО ЗРОБИТИ?

Скоро проминули літні місяці й наша дітвора повернулася з неохотою, але з конечністю до шкільних лавок.

Скоро закінчиться уже й цей 1979 рік, а з ним відзначування Міжнародного Року Дитини. Ще декілька імпрез, декілька статтей, закликів — і можна буде зробити підсумок, що конкретного ми, значить наша спільнота тут дала українській дитині.

Безумовно, що все , що роблено в тому напрямі було з якнайкращою інтенцією. Чи дало воно багато конкретних, стійких успіхів — це вже інша справа. Але ми не маємо ані робити підсумків цієї акції, бо до того ще час, ані не бажаємо оспорювати тих способів, якими відмічується Рік Української Дитини в нашій громаді, бо ми до того не компетентні.

Хотілося б,однак,щоби ті відзначування таки залишили щось тривкого, щоби наші діти відчули в будь-якому напрямі нашу ділову допомогу, а не лише були, як звичайно, об'єктом, почерез який дорослі хочуть показати свою громадську діяльність.

Саме про таку потрібну допомогу насуваються думки тепер, коли почалися шкільні зайняття і сотні української дітвори находиться поміж учнями усіх родів американських шкіл. Не забуваймо, що лише малий її відсоток ходить до цілоденних або суботніх українських шкіл. На підставі неповних даних XII Конґресу УККА в ЗСА тільки 13,831, значить близько 14,000 нашої дітвори бере участь у якійсь формі навчання українських предметів.

Але, коли українців на тому терені сьогодні є один мільйон, то з того принаймні 250,000 — це молодь і діти у шкільному віці. Однак малий відсоток, бо лише 14,000 отримує знання про Україну. Значить, майже 90 відсотків українських дітей не вчиться про країну свого походження, не знають її мови і історії. Але день-в-день усі ті діти перебувають в американських школах і в американському оточенні. І саме та подавляюча більшість особливо потребує нашої допомоги, зокрема тоді, коли ми хочемо вдержати в ії в українській громаді та якщо вона має боронити українських інтересів. Однак, як ми можемо бажати, щоби та дітвора реагувала на всі фальшиві інформації учителів і підручників про нашу історію, про поняття України, якщо вона не має потрібного до цього знання, а ми — батьки і громада не стоїмо за ними?

Безумовно, що акція проти русифікаційного процесу в Україні незвичайно важлива і сьогодні потрібна, але не можемо забувати, що тут на наших очах асиміляція іде швидким темпом — без натиску і без переслідувань чи тюрем. Ми маємо всі можливості тому зарадити, а що зроблено в тому напрямі досі, а зокрема в Році Української Дитини?

Якже це характеристично для нашої ментальности, що ми вміємо реагувати і протестувати тільки тоді, коли нас б'ють. Але коли ми свобідні та маємо повне легальне право та відкриті двері до кожної акції — ми мовчимо! Проте, це не є завданням цієї статті, щоб „паки і паки" пригадувати нашу неконсеквентність чи апатію, а вказати на деякі з реальних, конкретних можливосте й, щоб поправити існуючий стан.

У першу чергу треба з'ясувати собі, що ми, як американські громадяни, можемо боротися нарівні із іншими меншинами за визнання і повні права у всіх ділянках життя, а вже зокрема в шкільництві. До того саме тепер є дуже пригожий клімат, якого ми, на жаль, належно не використовуємо. Та ж це ми вдержуємо школи, цим самим ми можемо їх контролювати, а також і вимагати певних речей.

Отож:

1. Ми маємо право легально на підставі т. зв Civil Right Act of 1964 домагатися навчання про Україну в школах, там де є українські діти.

2. Ми маємо право звертатися до Ради Шкільництва, покликаючись на признану державою рівність і права в навчанні для всіх громадян, без різниці походження і мови, і подавши число українських дітей в шкільному віці — домагатися для них навчання українських предметів.

3. Ми маємо право збірно і поодиноко протестувати до Ради Шкільництва, до політичних чинників, безпосередньо до дирекції шкіл у справі далі ще існуючих фальшивих даних про Україну у шкільних підручниках.

4. Українські вчителі в американських школах мають право бути активними в усіх учительських об'єднаннях і там порушивти так справу цих підручників, як і навчання українських дітей.

Ось тільки декілька прикладів, які лежать у сфері реальних наших можливостей і здається нам, і які наводять думку на дуже потрібну акцію на потребу наших дітей. Скільки з них ми використали в останньому часі.

Отже, може б так трохи менше зуживати енергії на дитячі концерти, виставки, забави, на доповіді й зібрання, а перекинути її на щось триваліше, що так скоро не забудеться в повені української „діяльности". А наша акція в американському шкільництві може мати великий вплив на дальший стан української спільноти на американському континенті. Цілий час повторяємо клич, що „Дитина — це наше майбутнє", то чи не слід допомогти їй найти себе в майбутньому української спільноти?

Леся Лисак-Тивонюк

ЗА П'ЯТЬ ЦЕНТІВ...

Скажіть, що тепер можна купити за п'ять центів? Мабуть подумаєте хвилину , а відтак махнете рукою: „Ніщо, майже ніщо". Водночас услужна пам'ять підкаже вам, що яких двадцять років тому, у крамницях, що звалися „файф енд тен сторс", можна було за п'ять центів купити ряд різних дрібничок. У тих часах п'ять центів коштувала мала булочка чи шоколядка. На звичайний лист наклеювалося поштову марку за три центи...

Та ці часи давно й безповоротно проминули. Нині „нікель" чи „дайм" не має ніякої покупної сили. Інша справа, коли вам, наприклад, забракне п'ять центів при плаченні кількадесяти долярового рахунку за газ чи світло. Тоді ви в клопоті,хіба що хтось доброзичливий „позичить" вам „нікля". Власне не позичить, тільки дарує, бо тепер ніхто й не сподівається звороту такої смішно малої суми.

Та вчора, йдучи вулицею Мейн — гай, гай, як ця головна вулиця змінилася на некорисить за останнє десятиріччя! — я здалека побачила незугарний напис на шматку картону: „Випродаж, тільки п'ять центів". Випродажі мене не цікавлять, та зацікавила ця гротескова ціна. Підійшла ближче. „Барґен" був не в крамниці, а таки на хіднику, на столі. На ньому лежала гора книжок. Це саме книжки продавалися по п'ять центів.

Людині, яку змалку виховали у пошані до книжки така несерйозна ціна видалася глузуванням. Адже навіть чашка кави коштує в ресторані сім разів більше.

Розглянула заголовки, прізвища авторів, перегорнула кілька сторінок. У ніякому разі це не були літературні твори. Це були так звані „пакет букс", призначені для масового й невибагливого читача. Такого, який любить дешеві емоції, всякі сенсації, солодкаві любовні історії, фантастичні пригоди, ба навіть різні страхіття, що лоскочуть нерви.

Що ж, „який пан, такий крам", як колись у нас казали. Які вимоги невибагливого читача, такі й книжки. Все ж таки у минулому я бачила, що саме цього роду книжки купували — і то не по п'ять центів! — і читали їх то в автобусі, то під час обідової перерви, то в почекальнях лікарів, дентистів. Нині ж ніхто з численних прохожих навіть не зупиниться при столі з книжками, навіть не кине оком. І навіть ніхто з крамничого персоналу їх не пильнує. Мабуть немає страху, що хтось вкраде таку „безвартісну річ".

Я могла б собі сказати: „А яке мені діло до такого обезцінення, хай і нелітературних книжок? Хочуть позбутися ніким небажаного краму, то й віддають його за безцін".

Та мене муляє думка: „а як представляється справа книжки у нас? Чи українські книжки, видавані за важко запрацьовані гроші авторів, не припадають порохом байдужости, ба навіть порохом неохоти? Чи згадка про книжку не викликає у багатьох нетерплячого жесту й різкого: „Я не маю часу читати!"

Із життьового досвіду відомо, що коли людина щось любить,завжди якось знайде на це час. Це ж саме якщо хтось любить і цікавиться якоюсь справою. Дуже рідко, наприклад, почуєте заяву: „Я ніяк не знаходжу часу для телебачення, тому від довгого часу не сів перед телевізійним екраном". Наскільки щирішою була б заява: „Я не люблю читати. Це мені нецікаво".

Та до цього ніхто відверто не признається! Бож таки відомо, що духова культура формується й збагачується під впливом доброякісної лектури. Ніхто не захоче признатися до духової порожнечі, яка постає, коли людина нічого не читає. Бувають навіть випадки, що купують гарно оправлені книжки — не для того, щоб їх читати, але щоб вони прикрашували хату...

Цього, очевидно, не можна узагальнювати. Ще є у нас любителі книжок. Є люди, які купують книжку, і якщо вона їм сподобається, читають її навіть декілька разів. Обмінюються думками з іншими любителями книжок. Є ще у нас люди, які поважають книжку, дорожать нею.

Тут ще одне сумне явище у згаданій проблемі: люди, які купують українські книжки і з любов'ю збільшують свою хатню бібліотеку, не є людьми першої молодости. Цим хочу сказати, що їхні діти чи внуки навряд чи будуть користати з придбаних бібліотек. Бо так, як тепер ця справа мається, не будуть володіти українською мовою в такій мірі, щоб читати українські книжки.

(Продовження на ст. 3)

П. Т. Байбак

СИМОН ПЕТЛЮРА — СИМВОЛ ДЕРЖАВНОСТИ ТА РЕФОРМАТОР ДОБИ

(1)

(У століття народження, 1879-1979)

„В Українську Державу ми віруємо; Українську Державність ми ісповідуємо, в її неминучості ми переконані"

(С. Петлюра)

Цей заповіт і дороговказ, під омофором і маєстатом якого ми цього року урочисто відзначаємо і святкуємо його автора 100-літній ювілей, належить Великому Синові Українського Народу , Вождеві Української Нації і фактичному Голові останнього Уряду Української Народної Республіки на рідній землі — Симонові Петлюрі.

Сьогодні, в 100-ті роковини його народження та у 53-тю річницю його мученицької смерти в Парижі на державній стійці Голови Директорії УНР в екзилі та Головного Отамана військ її, ми прославляємо, увічнюємо та ісповідуємо його особу, як національного Прометея і Реформатора доби.

Це гасло і інші дороговкази Симона Петлюри стали для всього поневоленого українського народу національно-історичним „кредо" та змістом нашого щоденного і постійного життя й боротьби.

Ще у 1848 році, понад 130 років тому, національний пророк і апостол українського народу Тарас Шевченко написав у Національному Євангелії, „Кобзарі", твір „Мені однаково", що починається словами:

Мені однаково, чи буду
Я жить в Україні, чи ні...
Та не однаково мені,
Як Україну злії люди
Присплять лукаві, і в огні
Її, окраденую, збудять...
Ох, не однаково мені!

Сенс і зміст цих слів для сучасників і наступних поколінь здавався довгі роки загадкою і таємницею. Та вони пророчо прояснилися у 1917 році, коли Великий 40-мільйоновий український народ пробудився у заграві вогню й бурі Великої Національно-Визвольної революції після 250-літньої національної неволі.

Український нарід, у наслідок довговікового поневолення, був морально і життєво окрадений відсутністю: а) тривалої і перманентної державницької традиції, б)окрадений зі своєї національно-політичної зрілости й свідомости, в)окрадений з культурно-духових надбань та залишений на поталу долі зі звихненим хребтом своєї соціяльно-економічної будови й системи.

Але гін і аспірації українського народу до волі і національної незалежности були великі й нестримні.

Період пробудження і піднесення

Доказом цього було „Свято свободи", що його уряджено на заклик Центральної Ради 1-го квітня 1917 року в Києві. Відбулася велетенська українська маніфестація з участю понад 100,000 людей та з 320 українськими жовто-блакитними прапорами. Під урочисті мелодії дзвонів Свято-Київської Софії та під патетичний заклик голови Центральної Ради проф. М. Грушевського: „Не покладаємо рук, доки не буде добута автономія, українське народовластя й державне право України", — усі присутні 100,000 людей стали навколішки та присягнули на вірність Україні.

Але Україна, як інтеґральна й нероздільна частина вчорашньої царської Російської імперії, а від березня 1917 року „демократичної" єдино -неділимої Росії, була у стані війни з державами потрійного союзу (Німеччина, Австро-Угорщина, Туреччина), що відбивалося на укладі соціяльно-політичних відносин в середині України.

Революційний струс вчорашньої царської Росії захитав її імперіяльно-колоніяльні підвалини, що пішло відгомоном у розгрі дальших міжнародних історично-політичних подій з упадком імперіяльних потуг Німеччини, Туреччини, Австро-Угорщини та перебудовою і перекраюванням державно-політичних кордонів переможених держав.

Україна була першою із складу Російської імперії країною, яка дала приклад іншим народам Росії — білорусам, народам Кавказу, Середньої Азії, Дону, Кубані — у прагненні й боротьбі за своє національне визволення і державне усамостійнення.

Революція у корінній етнографічній Росії (Великоросії) у березні й жовтні 1917 року була діяметрально протилежною, відмінною змістом і характером, від визвольної революції в Україні та на інших національних теренах. Національна московська революція була реакцією, що мала відродити підточений московський омперіялізм та виповнити його силами для здушення й приборкання визвольних змагань України й інших поневолених народів в їх прагненні здобути власні суверенні національні держави.

Як відгомон на упадок російського царату в Петрограді, Москві та на периферії корінної Росії, — найбільш ідейні представники українського суспільства у Києві 7(20) березня створили Українську Центральну Раду з представників політичних організацій і партій, від робітничих, військових, студентських, кооперативних товариств і об'єднань, від духовенства, науковців тощо.

На голову УЦР було обране прославленого українського вченого, проф. М. С. Грушевського. Українська Центральна Рада почала порядкувати новим, зміненим життям.

У цій революційній стихії, у зламі старих імперіяльних порядків консервативне, глибоко-християнське, працьовите українське селянство й тонкий численністю прошарок української інтелігенції, переважно вихідці зі селянського стану, реагували на процес продовження Першої світової війни та упадок царату, як рівнож на заходи Центральної Ради впорядкувати українське життя, своїм,ще нескристалізованим політично „моттом",що виявилося у гаслах чи дотепах: „Ми боронимо наші хати, наші тихії гаї", або дуже характерним протиставленням до московського північного сусіда: „У нас хатки чистенькі й біленькі, а в них — з тарганами"...

Увесь 1917 рік пройшов в атмосфері й повені з'їздів, конгресів, засідань, нарад, мітінгів, але не більше, як тільки нарівні домагань визнання юридичного постуляту для України від російського Тимчасового уряду — автономії України у федеративному державному зв'язку з Росією. То були з'їзди селянські, військові, робітничі, з'їзди партій, з'їзд народів Росії, козачий з'їзд, з'їзд вільних козаків і т. д.

Особливо характеристичним виявом настроїв і прагнень українського народу в той час були військові з'їзди. І-ий Військовий З'їзд, як і наступні ІІ-ий та ІІІ-ий з'їзди відбувалися у Києві. І-ий з'їзд відбувся 5(18) травня 1917 р при 700 присутніх делеґатах, що репрезентували 1,580,702 вояків-українців з усіх провінцій і областей колишньої Російської імперії; ІІ-ий Всеукраїнський Військовий З'їзд проходив 5-11 червня 1917 року з присутністю 1,976 делеґатів, що репрезентували 1,732,444 вояків-українців, ІІІ-ій з'їзд відбувся 20-го листопада 1917 року при 965 делеґатах, що представляли понад 1,500,000 вояків-українців.

Патріотичні вояки-українці спонтанно закладали військові комітети, клюби, громади, щоб прислужитися ідеї визволення України. Та дисонансом до поривань і прагнень українського патріотичного вояцтва були постава й позиція провідників Центральної Ради — проф. М. Грушевського, голови Генерального Секретаріяту (уряду) В. Винниченка та їх соціялістичних підголосків. Та, наприклад, проф. М. Грушевський у своїй брошурі „Звідки пішло українство і до чого воно йде" (Київ, 1917) кілька разів з притиском підкреслював, що українці не думають про самостійність: „Українці не мають заміру одривати Україну від Росії". А другий соціялістичний лідер Центральної Ради, голова Генерального Секретаріяту, горезвісний для історії української державности, В. Винниченко в „Робітничій газеті" (ч.7 з дня 8 квітня 1917 р.) писав: „Дужої руки нам треба, а не багнетів" (?!), а на іншій сторінці продовжував: „...не своєї армії нам, соціял-демократам і всім щирим демократам треба, а знищення всяких постійних армій".

(Продовження буде)

ЗА П'ЯТЬ ЦЕНТІВ...

(Закінчення зі стор. 2)

Дуже це сумне та, на жаль, правдиве. Ясно, що тут теж будуть вийнятки. Це залежатиме від батьків. Якщо батьки не цікавляться українською книжкою, їхні діти теж нею не поцікавляться. Якщо б таке пресумне явище в майбутньому наступило, то навіть не було б випродажу за п'ять центів. Придбані батьками й дідами книжки опинилися б там, де викидають все зайве й безвартісне в хаті. Я б не хотіла до тих часів дожити, і дай Боже, щоб мої сумні прогнози ніколи не сповнилися!

Чому ці думки на наболілу тему? Тому, що жовтень є місяцем книжки. Якже хочеться, щоб бодай одиниці передали свою любов до рідної книжки своїм нащадкам.

8-ий Відділ СУА влаштував ляльковий театр в присвяту Року Дитини

Учасники лялькового театру 8-го Відділу СУА

8-ий Відділ СУА ім. Алли Горської, Клівленд, Огайо, приготовив дітям української громади ляльковий театр. З нагоди 5-ліття Ювілею 8-го Відділу, вирішено присвятити цей день Рокові Дитини.

У суботу, 9-го червня 1979 року в кафетерії церкви св. Йосафата, Парма, Огайо, 8-ий Відділ СУА відсвяткував свій ювілей в двох частинах. Вечір відкрила привітом теперішня голова 8-го Відділу Маруся Почтар. Коротку доповідь про Аллу Горську приготовила перша голова 8-го Відділу, Віра Кордуба. Відтак Оксана Павник відчитала перебіг праці Відділу за 5 років існування, цим закриваючи святочну частину програми 5-ліття.

До веселої частини, дітям приготовили дві сцени у формі лялькового театру за українськими народними казками „Лисичка", „Котик і півник" і „Коза дереза". Головною працею приготовлення двох п'єс займалася Оксана Баслядинська. В допомозі будови сцени та малювання декорації доклав велику працю Володимир Стригун. Участь в ляльковім театрі брали членкині 8-го Відділу: Маруся Почтар, Оксана Павник, Маруся Проць, Віра Кордуба та Стефанія Жох; на фортопіяні акомпаньювала Мирослава Баслядинська.

Діти спокійно та з великим зацікавленням споглядали на дві п'єси. Сценки тривали по 20 хвилин, але виявилися надзвичайно успішними. В кожної дитини замітна була усмішка. Крім задоволення вечір був корисним для дітей, тим ,що збудив ще додатково зацікавлення малих дітей в українському мистецтві.

Під час театру, батьки мали змогу оглянути виставки українських мистців Огайо та закупити їхні вироби. Із виконавцями були: Оксана Трилюк, Володимир Проник, Ліда Мовчан та брати Володимир і Джек Ґбур. Батьки також мали змогу закупити або замовити образи, дереворити, „декопаж", та різнородну кераміку.

Відтак можна було зайти до буфету, який був у заряді членок 8-го Відділу приготований для усіх учасників вечора. Приготуванням цього буфету займалася Таня Синенька. Дітей забавляли іграшками-виграшами; а на спомин вечора, дітя, роздано „зайчики-рукавички".

При кінці імпрези відбулася розіграша торта, що його подарувала І. Кашубинська. Свято 5-ліття 8-го Відділу ім. Алли Горської закрила голова округи СУА І. Кашубинська.

Оксана Пукач

Західня Німеччина погоджується співпрацювати із ЗСА у скріпленні доляра

Гамбург. — У минулу суботу, 29 вересня, відбулася в Гамбургу в Західній Німеччині чотиригодинна нарада провідних німецьких і американських фінансових фахівців, на якій вони погодилися спільно діяти у користь стабільности доляра.

Подробиць рішення на тій нараді не проголошено, але із проголошеного офіційного комунікату виходить, що всі приявні були тієї самої думки, що вартість доляра впала в останньому часі у міжнародному світі нижче, аніж насправді доляр вартує, і що дуже низький курс доляра в різних країнах світу шкодить міжнародній фінансовій та торговельній ситуації.

У тій конференції брали участь канцлер Західньої Німеччини Гелмут Шмідт, за фахом економіст — фінансіст, — його міністер економічних справ Ганс Маттгефер, директор німецького Центрального Банку Отмар Еммінґер, американський секретар скарбу Вілліям Міллер і директор американської Федеральної Ради Резерви Пол. Фолкер. Ту конференцію у Гамбургу вважають — за найпершими американськими коментарями — як підготову до конференції Міжнародного Монетарного фонду, що в найближчому тижні відбудеться у Београді.

Відзначення заслуженого священика

Нашу парафію св. Івана Хрестителя у Сиракюзах, Н.Й., відвідав Владика Василь Лостен відбуваючи канонічну візитацію. Але крім візитації довершив Владика акту підвищення о. шамбеляна Василя Середовича до гідности митрата. І ця подія, що відбулася у нашій парафії у неділю 24-го червня ц.р., залишиться незабутньою не тільки для наших парафіян, але матиме великий відгомін у житті нашого міста. При великій приявности вірних нашої парафії у неділю, шамбелян Василь Середович відправив Молебні в сослуженні отців: о. архимандрита д-р Віктора Поспішиля, о. Степана Чомка, о. архипресвітира Василя Осташа, о. протопресвітера Петра Липина. Крім Владики Василя Лостена під час цієї церемонії був приявний римо-католицький єпископ Тома Костело, як теж багато священиків українського католицького обряду, як і римо-католицьких і теж православних.

У пізніх пополудневих годинах, у репрезентативному готелі міста відбувся величавий бенкет, який приготовив комітет, що його очолив невтомний о. Богдан Кін. Бенкетом вправно проводив д-р Мирон Коч, деколи допомагала йому його дружина. На вступі відбулася коротка мистецька програма, яку виконали церковні хори під диригентурою Марусі Качмар і Михайла Пінкасевича. Після цього відчитано привіти, які наспіли від українських організацій, приятелів і американського політичного світу. Під час бенкету було кілька промов, глибоку змістом, переплітану цитатами зі св. Письма і світової католицької літератури виголосив о. Степан Чомко. Ця промова не була тільки глибока думками, але прекрасна формою виголошення. Промовець накреслив вагу і значення священства, відкликуючись часто до особи о. шамбеляна Василя Середовича, який саме є уосібленням такого священика. О. Петро Липин вітав о. шамбеляна від приятелів і товаришів Семінарії. Він накреслив початки душпастирської праці о. В. Середовича на Лемківщині, а дальше тут в ЗСА в деяких парафіях і вкінці в парафії св. Івана Хрестителя, в якій він працює вже 27 років. За той час парафія може похвалитися великими здобутками. Згадати б тільки побудову парафіяльної школи, дім для сестер, новий будинок приходства, відновлення церкви назовні і прекрасне розмалювання внутрі, куплення 40 акрів землі під цвинтар. Сорок сім літ служіння нашій церкві і народові — продовжував промовець це великі досягнення ревної і успішної праці о. митрата.

Єпископ Тома Костело, вітав о. митрата, підкреслюючи при цьому заслуги які він має в розбудові не тільки нашої парафії, але цілого міста. Такі думки висловлювали також представники американського політичного і адміністраційного світу. Посадник міста відзначив день 24-го червня як день о. Василя Середовича, а в конгресовому репорті була вписана ця замітна подія.

Із теплими словами привітання виступив у своїй красноречевій промові о. Іван Данилевич, парох місцевої українсько православної церкви св. Луки.

Наприкінці о. митрат Василь Середович в своєму слові підкреслив що і надалі буде виконувати свої обов'язки в службі для рідної Церкви і народу. Він щиро подякував усім, що пошанували його з цим дуже високим відзначенням.

Д-р Мирон Коч

ПОМЕРЛА АЛЕКСАНДРА ТОЛСТАЯ

Ню Йорк. — У середу, 26-го вересня ц. р., померла на 96-му році життя Александра Толстая, донька славетного російського письменника Льва Толстого. А. Толстая приїхала до Америки понад сорок років тому. Вона була основником і постійним головою Толстовського Фонду та співробітницею газети „Новое Русское Слово". Похорони відбулися в понеділок, 1-го жовтня ц. р.

СПРОСТОВАННЯ

Наголовок статті Л. Рихтицького, яка появилася в „Свободі" в середу, 3-го жовтня, мав бути „Голос малих і реакція великих".

ПОМЕР ІНЖ. ВОЛОДИМИР МОСОРА

Фрімонт, Міч. — У вівторок, 2-го жовтня ц. р., упокоївся в Бозі інж. аґроном Володимир Мосора, проживши 81 років. Народжений в Поручині, пов. Бережани.

Панахида — в середу 3-го жовтня, в похоронному заведенні Джордж Кровз (Kroeze) о год. 7-ій веч. Похоронні відправи в четвер, 4-го жовтня, о год. 11-ій рано з церкви Всіх Святих у Фрімонт, відтак на цвинтар Маунт Кальварі.

ПАПА ІВАН ПАВЛО II...

(Закінчення зі стор. 1)

лса Боромео і перебути серед чорного населення, де його вітали монсіньйор Емерсон Мур та інші визначні особи, а двоє негритянських дітей передали Папі квіти, та сказали кілька фраз по-польськи.

Виступаючи з короткою промовою, Папа Іван Павло II передав привітання усім неграм в ЗСА і заявив, що приходить до них, як слуга Христа і як такий хоче з ними говорити про справи, які близькі його серцю.

Відтак Вселенський Архиєрей відвідав еспанськомовну громаду в південній частині дільниці Бронкс, де розбудовують великий мешканевий комплекс, спонзорований нюйоркською дієцезією.

Після короткої зупинки на перекуску у середній школі кардинала Гейса, Папа переїхав на стадіон Єнкі, де відправив для 80,000 осіб Понтифікальну Службу Божу в асисті кардинала Кука і єпископа Бруклинської дієцезії Френсіса Мугавера. Службу Божу передавали телевізійні і радіостанції; співав хор, зложений з 1,400 членів. Перед Богослужбою Папа об'їхав спеціяльним автомобілем стадіон, благословив народ, який ентузіястично вітав голову Католицької Церкви. У Понтифікальній Богослужбі брали участь також Владика Василь Лостен, єпископ Стемфордської Епархії Української Католицької Церкви, та Владика Михайло Дудик із Пассайкської Закарпатської Епархії.

Під час Служби Божої було відчитано спеціяльні молитви дев'ятьма мовами, в тому й українською, що її проказав Андрій Метіль, студент Фордгамського університету.

У своїй довшій проповіді Папа Іван Павло II говорив про правду і справедливість і закликав американців допомагати покривдженим і бідним, бо бідні у ЗСА і у світі це „ваші брати і діти одного Бога", — заявив Папа, наводячи у дуже оригінальній інтерпрезації єван гельську притчу про богача і Лазаря, яка багатьох слухачів зворушила до сліз.

Другого дня, в середу, 3-го жовтня, Папа зустрінувся із священиками і сестрами в катедрі св. Патрика, опісля з 19,000 шкільних дітей в Медісон Сквер Ґарден. Відтак тисячні маси народу вітали його на Бродвеї у переїзді до Баттері парку, де виголосив довшу промову до кількадесятьох тисяч зібраних глядачів, а опісля почерез Бруклин, із зупинкою біля катедри св. Джемса, де його привітали 150 польських дітей в народних строях, Папа переїхав на стадіон Шей, де уділив пращальне благословення для біля 70,000 зібраних осіб, а відтак відлетів до Філядельфії, де Святіший Отець, як вже інформовано раніше, має в пляні відвідати також український собор Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії і коротко стрінутись там з українськими церковними достойниками і з великою українською громадою.

ЦІЄЇ НЕДІЛІ — „ДЕНЬ СОЮЗЯНКИ"

В НЮ ДЖЕРЗІ

Нюарк-Ірвінгтон. — У неділю, 7-го жовтня ц. р., від год. 8 рано до 4-ої по полудні в церковній залі св. Івана Хрестителя при Сенфорд евеню в Нюарку відбуватиметься „День Союзянки" заходами Окружної Управи СУА. У програмі передбачено: показ дитячого вишиваного одягу; ляльковий театр 83-го Відділу СУА з Ню Йорку — „Казка про лелек і Павлика-мандрівника" під керівництвом пані Олі Гаєцької; виставка і продаж дитячої літератури; мистецькі виставки; виставка жіночої літературної творчости; продаж печива; виграші тощо.

Початок дитячої програми точно о год. 1:30 по полудні; вступ на ляльковий театр 1 доляр від особи.

КОЛИШНІ УКРАЇНСЬКІ...

(Закінчення зі стор. 1)

Міжнародного Трибуналу Сахарова тому, що в програму цілком не включено національного питання та тяжке положення неросійських народів, головно українського. Він сказав, що в СССР офіційно переводить програму „злиття націй", що є нічим іншим, як расизмом та колоніяльним гнобленням. Українських політичних в'язнів мордують або допроваджують до самогубства, як це було з Гелієм Снєгірьовим, Володимиром Івасюком та Михайлом Мельником. Ген. Григоренко далі твердив, що совєтська дипломатія вже тепер робить все можливе, щоб конференція про примінення Гельсінкських домовлень, яка відбудеться в липні 1980 р. в Мадриді, Еспанія, була неефективною. У Београді, — говорив ген. Григоренко, — американський делегат мав відвагу критикувати СССР за порушення прав людини, але його майже ніхто не піддержав. Москва старається, щоб в Мадриді не було жадної критики і тому вже тепер совєтські лідери „працюють" над західніми дипломатами.

Ген. Григоренко та українські свідки на Сахаровських свідченнях внесли спеціяльну заяву до організаторів Трибуналу, стверджуючи, великий недолік свідчень, з яких виключено, чи пак, не включено, національного питання в СССР.

Далі Микола Будуляк-Шаригін, якого запрошено з Англії на Міжнародний Трибунал Сахарова у Вашінгтоні, коротко говорив про своє 10-річне ув'язнення в СССР. Як відомо, він виеміґрував з України в 1944 р., маючи всього 13 років. По війні він оселився в Англії, де покінчив технічні студії з дипломом інженера електроніка. В 1968 р. його вислано як голову Британської делеґації до СССР. Раніше він одержав повну запоруку від британського Міністерства закордонних справ та від совєтської амбасади в Лондоні, що йому, як колишньому громадянинові СССР, нічого не станеться. Одначе про приїзді до Москви його негайно покликали до КҐБ, де йому запропоновано стати тайним агентом КҐБ. Коли він рішуче відмовився прийняти цю пропозицію, його арештовано та засуджено на 10 років примусових робіт як ніби „зрадника Совєтського Союзу". Його випустили в 1978 р. та дозволили вернутися до Англії.

Він говорив, що в усіх тюрмах та концтаборах СССР де він перебув, він стрічав сотки й тисячі українців, з чого виходить, що українці становлять величезну більшість всіх політичних в'язнів. Він твердив, що члени всіх народів „за дротами" живуть гармонійно між собою, хоч тюремна адміністрація чинить всякі провокації.

Опісля Надія Світлична інформувала про свою участь в Міжнароднім Трибуналі Сахарова, де вона представила справу Миколи Матусевича та Мирослава Мариновича, арештованих членів Української Гельсінкської групи.

Далі вона обширніше говорила про Українську Гельсінкську групу та про переслідування та шикани проти неї совєтськими урядовими чинниками з метою стероризувати та здеморалізувати членів від дальшої діяльности в обороні прав людини в Україні. Як і ген. Григоренко, вона критикувала, що свідчення у Вашінгтоні поминули превджливе національне питання в СССР. Світлична теж критикувала американську пресу за свідоме промовчування вісток про український рух спротиву, от, наприклад, про спеціяльну заяву ген. Григоренка на свідченнях у Вашінгтоні, про яку він інформував кореспондента „Ню Йорк Таймсу", але про це нічого не було в репортажах згаданої газети.

Вона далі говорила про значення Української Гельсінкської групи та її Закордонного Представництва, та прохала про моральну та матеріяльну допомогу від української громади. Відтак п-і Світлична відчитала довшу заяву-заклик цього Представництва до української громади в справі піддержки його діяльности.

Далі Ігор Помаранцев, росіянин з походження, який закінчив університет в Чернівцях та плавно говорить українською мовою, зреферував справу його приятелю Йосифа Зісельса, жида з України, якого КҐБ заарештувало за те, що він збирав матеріяли самвидаву, листи від політичних в'язнів і т. п.

Віктор Боровський, один з наймолодших колишніх українських політичних в'язнів коротко розказав про „психіятричні шпиталі" в СССР в одному з яких його держали деякий час. Він описав різні методи діяльности КҐБ, включно із застосуванням електричних шоків та різних „медикаментів". Ціллю „психіятричних шпиталів" є перетворити здорову людину, в напівбожевільну. Боровський згадав, між іншими, справи Йосифа Терелі та д-ра Миколи Плахотнюка, яких держать роками в „психушці".

Раїса Мороз почала свій звіт замітками відносно Міжнародного Трибуналу Сахарова у Вашінгтоні, заявляючи, що українці заслуговують на далеко більше уваги ніж їм приділено. Вона обширно говорила про порівняльно недавно заарештованих членів Української Гельсінкської групи, Петра та Василя Січків, яких вона знає особисто. Батько, Петро Січко, — це бувший член УПА, який вже відсидів довгі роки в совєтських концтаборах і тюрмах. Тепер його арештували знову, а разом з ним його сина, Василя. Василь Січко був студентом Київського університету, і коли батько відкинув пропозицію КҐБ бути донощиком, сина усунули з університету. Василь зрезиґнував зі свого совєтського громадянства, а його арештування КҐБ пояснювало і тим, що він „послідовно уживає української мови, на вулиці в крамницях тощо".

Родини ув'язнених теж переслідують в різний спосіб: намовляють жінок покидати чоловіків, застосовують шикани на праці, усувають з праці, організують бойкоти, побивають дітей в школі і т. п.

Раїса Мороз закликала громаду у вільному світі до посиленої праці в користь українських політичних в'язнів. Навіть листи до в'язнів мають велике моральне значення, бо вони піддержують їх на дусі. П-і Мороз також пропонувала створити один координаційний центр, щоб допомогу розділювати рівномірно, а не давати більше тим в'язням, чи їх родинам, які більш відомі на Заході. Вона вказала на власний приклад, коли вона та її син одержували більше пакунків, ніж інші родини в'язнів. Ці пакунки вона розділювала поміж тими, які потребували допомоги.

Під кінець слово забрав проф. Григорій Костюк, довголітній голова Об'єднання Українських Письменників „Слово", теж колишній в'язень совєтських концтаборів, який закликав до піддержки Закордонного Представництва Української Гельсінкської групи.

Роман Купчинський заявив, що зі вступів на цю зустріч вплинуло 1,300 долярів, а з додаткової збірки на залі — 350 долярів. Ці гроші, — сказав він будуть використані на велике оголошення в американській пресі в справі оборони Миколи Руденка та на покриття деяких видатків Міжнародного Комітету Адвокатів для оборони Левка Лук'яненка.

Після доповідей були запити й відповіді.

„ЗБЛИЖАЄТЬСЯ ЧАС..."

(Закінчення зі стор. 1)

ною особою (звичайно, запропонованою КҐБ), то 10 липня ц.р. (себто через 13 днів) я зможу вже бути у Відні. Що це? Доброзичливість з боку КҐБ, який навіть на давав мені змоги отримати виклик і щоб добитися цього я мусів скаржитися. Зовсім ні.

Та ж відомо, що фіктивний шлюб карається 5 роками позбавлення волі.

Яка підступність і гидкий розрахунок! І це з боку тих, які покликані оберігати своїж закони.

Я відмовився. Бо важко думати, що тут був інший розрахунок. Не будуть же задля такої „послуги" вмовляти, врешті погрожувати? А воно так і було. Зацитую тут тільки дещо з того, що говорилось:

— Вам дається нагода звільнитися від нас (КҐБ), коли зробите так;

— У випадку відмови, ви залишаєтеся в СРСР і вам ґарантована „поліційна" справа. Подумайте! Даємо вам два дні на роздум:

— Працювати за фахом вам все одно не доведеться. І не тому, що КҐБ буде ходити по ваших слідах, а просто якийсь Іван Іванович потелефонує якомусь Іванові Васильовичу. І в цьому нашої вини не буде;

— Врешті зближається час, коли таких як ви поставлять під стінку;

— Поспішайте. Незабаром буде схвалене нове законодавство про громадянство і нікуди ви не виїдете;

— Ставлення до вас передасться і на вашого сина; і т.п.

Цинічніше не висловиш! Та яку одначе „поліційну" справу кладуть проти мене КҐБ? Коли, врешті, мене поставлять під стінку? Потрібно дрібку уяви і можна уявити, що воскрес Йосиф Віссаріонович, У мене склалося тверде переконання, що „католики більші як Папа", не співмірно запопадливі співробітники КҐБ міста Києва — створюють собі справи, роблять собі „дутих" дисидентів, бо на безриб'ї і рак риба, то ж коли не вистарчає реальних, вибивають людей з колії для своїх корисливих завдань.

Як усе це дуже подібне на горезвісні сталінські „походи з Чукотки на Москву"!

А потім посміхаються, немов, „у нас і причин на виїзд немає". Як немає, коли вже всю душу витрясли!

Кому ж я тут потрібний, як не для звітів КҐБ, як не для чийогось просування на службі?

Врахуйте, що в атмосфері допитів, погроз, затримувань я живу від 1977 року. Візьміть до уваги теж те, що у вересні 1978 року в наслідок моєї скарги до т. Брежнєва (лист з 10 липня 1978) мене запевнили, що КҐБ не буде мені робити перепон у виїзді. Я почав робити негайні заходи на виїзд, тим більше, що мої фізичні і моральні сили підупали.

З другого боку, кому, як кому, а КҐБ добре відомо, що моє рішення виїхати до Ізраїлю дозріло давно і ще я ні походженням, ні вихованням ні світоглядом не відчуваю зв'язку з психологією самоїдів, ні їхньою культурою.

Які ж ще потрібні підстави для мого виїзду з СРСР крім підписаного Вами, т. Генеральний секретаре, Гельсінкського акту?

Чи може КҐБ вигідніше тримати мене як ідеологічного заложника і далі фабрикувати свої „славні" справи? І звинувачувати мене у наклепі на КҐБ?

А все ж.

Я все прийняв спокійно і щоб не залишатися в непевності і щоб дістати нарешті ясну відповідь, написав до начальника ОВІР-у міста Києва т. Сіфорову два листи (21 червня і 2 липня 1979 року) на які донині не маю відповіді.

То ж яка відповідь на мої клопотання? Так чи ні?

Ось з цим питанням я і звертаюся до Центрального комітету.

Токаюк Г. А.

2 серпня 1979

П.С. Звертаю увагу, що заперечення КҐБ буцім то моя тітка Маріхіінд Шмідт і двоюрідний брат Вайсман Габрієль від яких я отримав виклик, не існують, є цілком безпідставне.

КҐБ достеменно відомо, що моя мати, уроджена Шмідт Надія Адамовна, жила в Німеччині, де в 1945 році народився мій брат.

Мій дід, Шмідт Адам — виходець зі Східньої Прусії, приїхав до Росії в 1903 році.

Врешті, мій батько, Токаюк Олександер — до 1946 року був підданим Польщі і вся родина по батькові живе в Польщі і США."

Вступайте в члени УНСоюзу!

✝ ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

МАРІЯ ВІТРОВА, членка УНС Відд. 127 св. Николая в Боффало, Н. Й., померла 7 березня 1979 р. на 86-му р. життя. Нар. 1893 р. в Україні; членкою УНС стала в 1935 р. Залишила у смутку кузинів і рідних. Похорон відбувся 10 березня 1979 р. на цвинтарі Голі Крос в Лакаванна, Н. Й.

Вічна Їй Пам'ять!
Мері А. Гараус, секр.

СОФІЯ ГАРМИЧ, членка УНС Відд. 373 в Ст. Люіс, Мо., померла 1 березня 1979 р. на 88-му р. життя. Нар. 1891 р. в Україні; членкою УНС стала 1937 р. Залишила у смутку дітей — Михайла й Івана, доньок Марію і Стеллу, внуків і правнуків. Похорон відбувся 3 березня 1979 р. на цвинтарі Резурекшен в Ст. Люіс, Мо.

Вічна Їй Пам"ять!
Секретар

ПЕТРО ДУБИНЕЦЬКИЙ, член УНС Відд. 291 ім. Тараса Шевченка в Клівленді, помер 16 квітня 1979 р. на 58-му р. життя. Нар. 1921 р. в Крем'янці, Україна; членом УНС став 1951 р Залишив у смутку дружину Параскевію, та дочки — Марію і Анну. Похорон відбувся на цвинтарі свв. Петра і Павла в Парма, Огайо.

Вічна Йому Пам'ять!
Віра Напора, секр.

ОМЕЛЯН МАКОГІН, член УНС Відд. 346 Т-ва Львів у Клівленді, помер 3 липня 1979 р. на 58-му р. життя. Нар. 1921 р. в Зарваниці, Зах. Україна; Залишив у смутку дружину Оксану, 2 доні: Діяну і Христю, сина Юрія, сестри Марію і Ольгу та внука. Похорон відбувся на цвинтарі Бруклин Гайтс в Клівленді.

Вічна Йому Пам'ять!
Джері Фішер, секр.

МАРІЯ АНТОНИК, членка УНС Відд. 288 св. Димитрія в Бетлегем, Па., померла 14 липня 1979 р. на 83-му р. життя. Нар. 1896 р. в Україні: членкою УНС стала у 1927 р. Залишила у смутку дочку Анну, сина Івана і 3 внуків. Похорон відбувся 17 липня 1979 р. на Юніон цвинтарі в Геллертавн, Па.

Вічна Їй Пам'ять!
Дмитро Мушастий, секр.

ПЕТРО МЕШКО, член УНС Відд. 147 св. Михаїла в Аллентавн, Па., помер 20 червня 1979 р. на 63-му р. життя. Нар. 1916 р. Членом УНС став у 1959 р. Залишив у смутку дружину Анну, а в Україні брата Иосифа і сестру Анну. Похорон відбувся на укр. правосл. цвинтарі св. Марії у Вайтголл, Па.

Вічна Йому Пам'ять!
Іван Гуцайлюк, секр.

Отець **ВАСИЛЬ СОЛОТЮК**, член УНС Відд. 426 Сейнт Мері, Онт., помер 9 квітня 1979 р. на 61-му р. життя. Нар. 1919 р. в с. Милятині, Волинь, Україна; членом УНС став у 1968 р. Залишив у смутку дружину Анну, 2 синів: Джіма й Михайла, дочку Марусю, матір, брата і сестру в Україні. Похорон відбувся 11-го квітня 1979 р. на цвинтарі Голі Сепальчер в Савт Мері, Онт.

Вічна Йому Пам'ять!
Дж. Гуменюк, секр.

ЕМІЛІЯ ВИННИЦЬКА, членка УНС Відд. 290 С-ва Неп. Зач. Пр. Діви Марії в Балтимор, Мд., померла 2-го червня 1979 р. на 84-му р. життя. Нар. 1895 р. в Доброполі, пов. Бучач, Зах. Україна; членкою УНС стала у 1923 р. Залишила у смутку сина Петра і дочок: Стефанію, Юлію і Елеонору, 8 внуків і 9 правнуків. Похорон відбувся 6 червня 1979 р. на цвинтарі Голі Крос в Балтимор - Куртіс Бей.

Вічна Їй Пам'ять!
Михайло Хома, секр.

ЮРІЙ ЧАЙКА, член УНС Відд. 288 св. Димитрія в Бетлегем, Па., помер 2 травня 1979 р. на 83-му р. життя. Нар. в Україні. Залишив у смутку синів Юрія мол. і Вілліяма, 7 внуків і правнука. Похорон відбувся 5 травня 1979 р. на цвинтарі Голі Сейвіор в Бетлегем, Па.

Вічна Йому Пам'ять!
Дмитро Мушастий, секр.

